

W dobie dynamicznych zmian demograficznych w Polsce, kluczową kwestią jest polityka na rzecz aktywizacji seniorów i programy mające na celu poprawę ich zdrowia. By sprostać tym oczekiwaniom, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej od 2012 roku realizuje program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych. Niestety – jak wykazuje raport Najwyższej Izby Kontroli – program nie spełnił zamierzonych celów.

Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych w założeniu jest praktycznym włączeniem sektora organizacji pozarządowych do działań służących aktywności społecznej seniorów w czterech Priorytetach: edukacji osób starszych, aktywności społecznej promującej integrację międzypokoleniową, partycypację społeczną osób starszych i usługi społeczne dla osób starszych. Identyfikacja problemów osób starszych pod kątem procesów społecznych i demograficznych przeprowadzona przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zdaniem NIK nie uwzględniła diagnozy potrzeb seniorów w zależności od ich sytuacji zdrowotnej, materialnej czy dostępu do organizacji niosących pomoc lub wsparcie. Przez takie działanie część programów przewidzianych w programie nie została zrealizowana. Przyjęty przez Ministra podział na Priorytety nie był ukierunkowany na rozwiązanie konkretnego problemu społecznego przypisanego do danego Priorytetu. Ponadto w różnych Priorytetach realizowane były podobne kierunki działań. Najczęściej seniorzy uczestniczyli w projektach związanych z profilaktyką zdrowotną (porady zdrowotne, dietetyka, medycyna naturalna), zajęciami sportowymi i turystyką (zajęcia na basenie, nordic walking, wycieczki) oraz zajęciami w obszarze kultury i sztuki (rękodzieło, malarstwo, występy artystyczne, wyjścia do kina, teatru).

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, skuteczność Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych była niska, bowiem tylko ok. 27 proc. zbadanych projektów ukierunkowanych było na pobudzenie czynnej aktywności seniorów i osiągnięcie trwałych efektów, wymagających stałych i regularnych działań. W ramach Programu ASOS najczęściej (ponad 60 proc. zbadanych projektów) dofinansowywano projekty obejmujące tzw. aktywność bierną, oznaczającą krótkotrwałe, jednorazowe działania polegające głównie na konsumpcji różnorodnych usług - np. wyjścia do kina, teatru, na wystawy, wycieczki, zajęcia sportowe, czy szkolenia z nowych technologii. NIK negatywnie odniósł się także do nieprzeprowadzenia przez Ministra w 2017 r. rewizji Programu ASOS, co ograniczyło możliwość dostosowania go do strategicznych celów polityki senioralnej zawartych m.in. w Założeniach Długofalowej Polityki Senioralnej na lata 2014-2020.

W latach 2013-2017 z Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych skorzystało blisko 850 tys. polskich seniorów. Najczęściej ich uczestnikami były kobiety (73,5 proc.) i osoby mieszkające w miastach (69,5 proc.), a średnia wieku osób w nim uczestniczących wyniosła 67 lat.

Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych można zakwalifikować jako ważny element polityki senioralnej państwa, dlatego Najwyższa Izba Kontroli skierowała wnioski do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (punktując warunki konieczne do prawidłowego przeprowadzenia programu) a także do organizacji pozarządowych by te podjęły działania diagnozujące potrzeby osób starszych oraz podjęły współpracę z jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie projektowania działań adresowanych do seniorów.

Zdaniem NIK w kolejnych edycjach Programu, należałoby rozważyć zwiększenie nakładów finansowych, tak aby zwiększyć zakres oddziaływania Programu w związku ze zwiększającą się liczbą seniorów.